

AHR. Rangering til stipendiatstillinger med oppstart 2022**Instituttets vurdering**

Prosjekttittel:	Symbol og referansepunkt: Alta-sakens minnehistorie
Strategisk forankring	PhD-prosjektet, med et fokus på samisk historie og nordområdehistorie, er strategisk solid forankret i styringsdokumenter på alle nivå ved UiT. Når PhD-stillingen blir tilknyttet forskningsgruppa PrePast, blir den også integrert i et sterkt fagmiljø. To eksternt finansierte prosjekter, begge i oppstartsfasen, vil begge arbeide med historiske endringsprosesser som teoretisk sett ligger nært opp til det som PhD-stipendiaten skal arbeide med. Det dreier seg om forskningsprosjektene "Urban Transformation in a Warming Arctic: The Continued Effects of Nordic Colonialism in Urban Development and Planning" (UrbTrans), samt «Memory politics of the North, 1993–2023. An interplay Perspective”(NORMEMO).
Gjennomstrømming (navn på fullførte dr.gradskandidater)	Veiledet av Stian Bones: Joakim Markussen, disputert 2020 på normert Kurt Henrik Dalmo, levert avhandling venter på bedømmelse, 4,5 år Veiledet av Kari Aga Myklebost (NORMEMO): Konstantin Zaikov, disputert på normert 2018 Ola Goverud Andersson disputert på 4,5 år 2019
Forankring i fagmiljø	PhD-prosjektet vil være tilknyttet forskningsgruppa "The Presence of the Past: Peoples, Politics and the Uses of History in the High North" (PrePast). Forskningsgruppa ble etablert i 2020 (opprinnelig som EAR), og undersøker ulike former for historiebruk og fortidsbearbeiding på tre tematiske områder: a) Russland og de arktiske nabostatene b) Det politiske Arktis: Dekolonialisering, minoritetspolitikk og urfolk c) Stater, institusjoner og historiebruk. Den aktuelle PhD-stillingen er tilknyttet temaområde b. Forskningsgruppa vil også ta initiativ til en søknad om ekstern forskningsfinansiering til et større forskningsprosjekt om Alta-sakens historie, der denne stipendiatstillingen vil inngå.
Rekrutteringsgrunnlag	Flere MA-studenter ved AHR har levert gode oppgaver knyttet til minnehistorie ved historie, også nasjonalt rekrutteringsgrunnlag.
Kvalitet på søknaden (herunder evaluering av prosjekt/fagmiljø)	Meget god og spennende. Det er 40-år siden Alta-saken og det er på høy tid at dette løftes skikkelig i forskningen. Ketil Zachariassen har nylig levert tunge bidrag i boka <i>Samenes historie bd. 2</i> og han sitter i Sannhets og forsoningskommisjonen.
Forslag til veileder(e)	Stian Bones, Ketil Zachariassen
Instituttets rangering av søknaden	# 1

Symbol og referansepunkt: Alta-sakens minnehistorie

Søknad om PhD-prosjekt 2021

Kampen mot utbygging av Alta-Kautokeino-vassdraget er en av de mest dyptgripende, dramatiske og omtalte konfliktene i moderne norsk historie. Det som startet som et utbyggingsprosjekt av infrastruktur for å fremme industrialisering og modernisering på slutten av 1960-tallet, utvikla seg gjennom flere stadium på 1970- og starten av 1980-tallet: Først som en sak for vern av lokalsamfunn, så til et spørsmål om naturvern, deretter til en sak om samiske rettigheter til land og vann, og til slutt en sak som urfolks rettigheter. Alta-saken fikk over mange år svært stor oppmerksomhet i media, den engasjerte djupt og bredt, og knyttes til store politiske omveltinger: Sameloven av 1987, grunnlovsendring i 1988, opprettelsen av Sametinget i 1989 og til ratifisering av ILO-konvensjon nr. 169 i 1990. Alta-saken har slik blitt et symbol og referansepunkt. Det gjenspeiles i nyere norsk og samisk historie, som tillegger Alta-saken stor realhistorisk og symbolsk betydning for samiske rettigheter. I noen sammenhenger har Alta-saken blitt framstilt som et nullpunkt. Samtidig har minnet om Alta-saken som industrialisering- og moderniseringsprosjekt på den ene sida, og som kamp for naturvern på den andre, fått langt mindre oppmerksomhet. De kvenske erfaringene er også lite påaktet. Alta-saken rommer slik mange ulike fortellinger – på ulike nivå, og med ulike perspektiv.

Dette PhD-prosjektet skal utforske det mangfoldige minnestedet «Alta-saken», som har vært preget av endringer over tid. Kildematerialet er rikt og mangfoldig: Dokumentarlitteratur fra aktører, intervjumateriale, ulike former for kunst og litteratur, film og media, offentlige utredninger, akademiske tekster, politiske dokument, museumsutstillinger og monumenter.

PhD-prosjektet vil være tilknyttet forskningsgruppa “The Presence of the Past: Peoples, Politics and the Uses of History in the High North” (PrePast). Forskningsgruppa ble etablert i 2020, og undersøker ulike former for historiebruk og fortidsbearbeiding på tre tematiske områder: a) Russland og de arktiske nabostatene; b) Det politiske Arktis: Dekolonisering, minoritetspolitikk og urfolk; c) Stater, institusjoner og historiebruk. Den aktuelle PhD-stillingen er tilknyttet temaområde b.

Forskningsgruppa vil også ta initiativ til en søknad om ekstern forskningsfinansiering til et større forskningsprosjekt om Alta-sakens historie, der denne stipendiatstillingen vil inngå.

PhD-prosjektet, med et fokus på samisk historie og nordområdehistorie, er strategisk solid forankret i styringsdokumenter på alle nivå ved UiT. Når PhD-stillingen blir tilknyttet forskningsgruppa PrePast, blir den også integrert i et sterkt fagmiljø. To eksternt finansierte prosjekter, begge i oppstartsfasen, vil begge arbeide med historiske endringsprosesser som teoretisk sett ligger nært opp til det som PhD-stipendiaten skal arbeide med. Det dreier seg om forskningsprosjektene “Urban Transformation in a Warming Arctic: The Continued Effects of Nordic Colonialism in Urban Development and

Planning" (UrbTrans), samt «Memory politics of the North, 1993–2023. An interplay Perspective"(NORMEMO).

Initiativtakere til denne søknaden er Ketil Zachariassen og forskningsgruppeleder Stian Bones. Gode kandidater har avlagt mastergrad i historie nylig, slik at det vil være flere aktuelle søkere på denne stillingen. Som veileder for en rekke doktorgradsstipendiater i løpet av de siste årene, har Bones solid erfaring med å utdanne doktorgradsstudenter innenfor angitt tidsramme.

AHR. Rangering til stipendiatstillinger med oppstart 2022

Instituttets vurdering

Prosjekttittel:	Urfolksreligion(ar) på museum
Strategisk forankring	Med fokus på urfolk og deres situasjoner både lokalt og globalt er INREL tungt forankret i forskingsstrategiene på instituttet (AHR), fakultetet (HSL) og UiT sentralt. Forskingsgruppa er del av UiT sitt satsingsområde «samfunnsutvikling og demokratisering». Flere av FN sine bærekraftsmål er tematisert i INRELs forskning.
Gjennomstrømming (navn på fullførte dr.gradskandidater)	Liudmila Nikanorova, disputerte på normert tid 2019. Nå postdoc ved AHR
Forankring i fagmiljø	Stipendiatstillinga vil inngå i forskingsprosjektet «The Governmateriality of Indigenous Religion(s)» (GOVMAT) og i forskingsgruppa «Indigenous Religion(s): Local Grounds, Global Networks» (INREL) som er ledet av Siv Ellen Kraft og Bjørn Ola Tafjord, begge professorer i religionsvitenskap ved AHR.
Rekrutteringsgrunnlag	Rimelig godt
Kvalitet på søknaden (herunder evaluering av prosjekt/fagmiljø)	I HUMEVAL (2017) fikk INREL toppkarakter og ble løftet frem i hovedrapporten som en «especially high-performing and world-leading group». Også i konkurransen om et UiT Aurora-senter i 2019 fikk INREL meget gode internasjonale fagfellevurderinger, men ble da innstilt som reserve og oppmuntret om å søke på nytt neste år. INREL fikk samtidig for andre gang på rad støtte fra NFR sitt FRIPRO-program til et forskerprosjekt: GOVMAT (2020–2024) der denne nye stipendiatstillinga vil inngå. Ved HSL-fakultetet har INREL fra 2020 status som forskingsgruppe på toppnivå.
Forslag til veileder(e)	Bjørn Ola Tafjord, Siv Ellen Kraft
Instituttets rangering av søknaden	# 2

Framlegg til stipendiatstilling i religionsvitskap med oppstart i 2022 knytt til forskingsgruppa INREL og forskingsprosjektet GOVMAT

TEMA FOR PH.D.-PROSJEKTET

Stipendiaten skal forske på materielle framstillingar av urfolk og/eller nasjonale minoritetar sine religionar i museum- og/eller kunstsektoren. Slike framstillingar påverkar allmenne forståingar av særskilde folk og deira tradisjonar. Dei kan også ha innverknad på religiøse og politiske praksisar. Museum- og kunstsektoren utgjør interaktive felt og omfattar offentlege institusjonar med mykje makt. Utstillingar, verk, artefakter, bygningar, arkiv, katalogar, nettsider, forskning, samling, kunstnarisk skaping, kuratering, formidling og marknadsføring bidreg til forming og omforming av særskilte kulturelle og religiøse gjenstandar. Historier, identitetar, religiøsitetar og politiske standpunkt er blant det som vert uttrykt, endra, utfordra og forsterka på stadig nye måtar gjennom museale og kunstnariske prosessar og produkt og reaksjonane dei skaper. Religionsvitskapleg forskning i form av eit ph.d.-prosjekt kan kaste nytt og nyttig lys over alt dette.

Søkarar må skissere ein casestudie eller ein komparativ studie av to eller fleire casar frå Skandinavia. Førekunnskap om aktuelle kontekstar og relevante språkkunnskapar er føresetnader for å verte tilsett i stipendiatstillinga. Metodisk og teoretisk skal ph.d.-prosjektet passe inn i forskingsprosjektet «The Governmateriality of Indigenous Religions» (GOVMAT) og forskingsgruppa «Indigenous Religion(s): Local Grounds, Global Networks» (INREL).

FORANKRING I FRAMIFRÅ FAGMILJØ OG STRATEGIAR

Stipendiatstillinga vil inngå i forskingsprosjektet «The Governmateriality of Indigenous Religions» (GOVMAT) og forskingsgruppa «Indigenous Religion(s): Local Grounds, Global Networks» (INREL) som er leia av Siv Ellen Kraft og Bjørn Ola Tafjord, begge professorar i religionsvitskap ved AHR.

I HUMEVAL (2017) fekk forskingsgruppa vår toppkarakter og vart halden fram i hovudrapporten som ei «especially high-performing and world-leading group». Også i konkurransen om eit UiT Aurora-senter i 2019 fekk vi framifrå internasjonale fagfellevurderingar. I 2020 fekk vi for andre gong på rad stønad frå Forskringsrådet sitt FRIPRO-program til eit stort forskarprosjekt, GOVMAT, der denne nye stipendiatstillinga vil inngå. Ved HSL-fakultetet har INREL frå og med 2020 status som forskingsgruppe på toppnivå.

Med fokus på urfolk og nasjonale minoritetar og deira situasjonar både lokalt og globalt er INREL tungt forankra i forskingsstrategiane til instituttet (AHR), fakultetet (HSL) og universitetet (UiT). Forskringsgruppa er del av UiT sitt satsingsområde «samfunnsutvikling og demokratisering». Fleire av FN sine berekraftsmål er også tematisert i INREL si forskning.

INREL har sidan etableringa i 2015 hatt fire doktorgradsstipendiatar. Den første (Nikanorova) leverte avhandlinga si på tilnærma normert tid våren 2019 og er no tilsett som postdoktor i GOVMAT-prosjektet. To (Brew og Jennings) leverer avhandlingane sine i løpet av det komande halvåret med mindre noko uføresett skulle skje, også dei på tilnærma normert tid. Den fjerde (Moitra) byrja hausten 2019 og har over to år att. Nikanorova og Brew har vore finansiert av NFR (gjennom INREL sitt første FRIPRO-prosjekt) medan Jennings og Moitra er finansiert av UiT. Alle fire stipendiatane har delteke i den nasjonale forskarskulen Religion-Values-Society (RVS), der også Kraft og Tafjord er aktive bidragsytarar, og Kraft sit i styret. Ein ny stipendiat vil også delta i ein nasjonal forskarskule.

Ved årsslutt 2021 vil INREL berre ha éin doktorgradsstipendiat att, og dermed god rettleiingskapasitet. Kraft og Tafjord vil gi tett rettleiing, både i individuelle møte og gjennom jamlege prosjektseminar for doktorgrads- og postdoktorstipendiatar. GOVMAT-prosjektet starta i august 2020, og ein ny stipendiat med oppstart i 2022 vil få delta aktivt i dette større prosjektet gjennom størsteparten av stipendiatperioden sin. Dei tematiske, geografiske, metodiske og teoretiske avgrensingane av doktorgradsprosjektet, som samsvarar med Kraft og Tafjord sine ekspertiser, er med på å sikre at det vert gjennomførleg på normert tid og at stipendiaten får den beste rettleiinga.

Medlemskap i GOVMAT og INREL vil gi stipendiaten ei sentral rolle i større forskarfellesskap både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Vedkomande vil slik få arbeide i nærkontakt med faget sin forskingsfront. Stipendiaten vil dessutan få drage vekslar på våre tverfaglege samarbeid. Internt på UiT omfattar dette blant andre professor Trude Fonneland og fagmiljøet ved UMAK, professor Bjørnar Olsen og fagmiljøet i samtidsarkeologi ved AHR, førstelektor Monica Grini og museumsdelen av medie- og dokumentasjonsvitskap ved ISK, og professor Elin Haugdal og fagmiljøet i kunsthistorie ved ISK. Nasjonalt inkluderer det fagmiljøet i museologi og kulturhistorie ved UiO, og internasjonalt mellom anna det antropologiske og museologiske ERC-prosjektet «Indigeneities in the 21st Century» leia av professor Philipp Schorch ved Ludwig-Maximilians-Universität i München.

Vi har fleire særskildt kvalifiserte kandidatar til denne stipendiatstillinga blant våre eigne masterstudentar som vart ferdige i 2018, 2019 og 2020. Utlysinga av stillinga vil verte spreidd gjennom våre nasjonale og internasjonale nettverk for å sikre eit breitt og godt søkargrunnlag.

AHR. Rangering til stipendiatstillinger med oppstart 2022

Instituttets vurdering

Prosjekttittel:	The living landscape: prehistoric animistic perspectives in the north
Strategisk forankring	Godt plassert innen fakultets strategiske satsinger gjennom fokus på livet og landskapene i nordområdene.
Gjennomstrømming (navn på fullførte dr.gradskandidater)	Erlend K. Jørgensen, disputerte 2020 på normert tid
Forankring i fagmiljø	SARG er en liten, men aktiv forskningsgruppe innen steinalder-arkeologi, hvor flere medlemmer pt er i avslutningen av et NFR FRIPRO prosjekt (2017-2022). Gruppens medlemmer er aktive også internasjonalt på konferanser, i nettverks- og seminargrupper, gjennom gjesteforskeropphold og som partnere i prosjektsøknader. Den foreslåtte stillingen vil inngå i en større prosjektsøknad som det nå jobbes med.
Rekrutterings- grunnlag	Godt. Det er konkrete kandidater til stillingen med bakgrunn fra Norge og UiT, men det brede engasjementet for temaet i europeiske forskningsmiljøer for tiden indikerer at det finnes interesserte kandidater også internasjonalt. SARG og prosjektgruppen har et stort nettverk.
Kvalitet på søknaden (herunder evaluering av prosjekt/fagmiljø)	Meget høy. NFR FRIPRO prosjekt Mange og internasjonalt orienterte publiseringer. Innovativt prosjekt som skal ta tak i et paradigmeskifte i forskningen. Steinalder-arkeologi kan bidra til en dypere forståelse av relasjonen mellom menneske og natur. Sentralt i disse står den aktive rollen som for eksempel dyr, natur og ting har i den felles verden, og hvordan samspillet med disse i mange samfunn er avgjørende for forståelsen av omverden.
Forslag til veileder(e)	Charlotte Dam. Hun er en veiledningskapasitet og har vært phd-leder
Instituttets rangering av søknaden	# 3

The living landscape: prehistoric animistic perspectives in the north.

Forskningsgruppen SARG (Sub-Arctic Stone Age Research Group) søker hermed om tildeling av en PhD-stilling. Stillingen er knyttet opp mot en internasjonal prosjektsøknad under utarbeidelse av en gruppe bestående blant annet av Prof. Charlotte Damm (AHR), Prof. Joakim Goldhahn (Linneus Universitetet i Kalmar og University of Western Australia) og Dr. Jan Magne Gjerde (NIKU – Norsk Institutt for Kulturminneforskning).

Faglig bakgrunn

I de senere årene har forskningen på tidlige forhistoriske samfunn i økende grad engasjert seg i diskusjoner omkring menneskers interageren med sine omgivelser, det være seg dyr, ting og materialitet i en bred forstand. Sentralt i disse står den aktive rollen som for eksempel dyr, natur og ting har i den felles verden, og hvordan samspillet med disse i mange samfunn er avgjørende for forståelsen av omverden. Debatten, som nærværende innspill bygger på, foregår under ulike overskrifter som dyr-menneske relasjoner, ontologi, kosmologi og animisme, men står teoretisk også nært ting-teori, materialitetstudier og perspektiver innen «environmental humanities». Dermed trekker feltet på teori og studier innen en rekke fag på humaniora og samfunnsvitenskap herunder antropologi og religionshistorie, men også biologi og zoologi.

Historiografen Ewa Domanska¹ trekker frem det nye fokus på ontologi og animistiske perspektiver som et element i et overordnet paradigmeskifte som reaksjon på antroposentriske epistemologier og peker på arkeologiens potensial for å bidra. Selv om man ikke går så langt, er det ingen tvil om at dette er et tema som engasjerer både i og utenfor academia, som for eksempel de rosende anmeldelser av fagprosaboken «På naturens skuldre» viser².

Mange arkeologiske og antropologiske arbeider knytter seg især til jakt- og fangstsamfunn, hvor animisme lenge har vært ansett som en fremtredende del av verdensforståelsen. Norden og de tilstøtende områder i Russland og Baltikum stiller i en særklasse mht. arkeologisk materiale som egner seg til slike diskusjoner, herunder både bergkunst, tidlige graver, mange figurative gjenstander og ekspertise på rekonstruksjoner av landskap. I Finland har det osteologiske materialet vært aktivt benyttet. Det har imidlertid vært klar vekt på dyr og fuglers rolle, mens det har vært mindre diskusjoner om naturfenomener og andre landskabs-elementer i tidlig forhistorie (dette har vært noe mer utbredt i samisk forskning).

Det kommende overordnede prosjektet vil anlegge et bredere perspektiv og i større grad fokusere på nordlige landskaper og den variasjon som finnes i disse. Ikke minst er det påfallende så lite kystsamfunn og de materielle trekk og arter som finnes her har vært trukket inn i debatten. På samme vis er planter og trers mulige aktive rolle mye omdiskutert i andre fagkretser, men er så langt lite berørt i arkeologien (for et unntak se Taylor 2020³). Det er med andre ord et rikt potensial for å bidra med nye aspekter og «cases» fra nordområdene.

---

¹ Domanska, Ewa 2018. Is This Stone Alive? Prefiguring the Future Role of Archaeology. *Norwegian Archaeological Review* 51 (1-2) s.22-35.

² Sverdrup-Thygeson, Anne 2020. *På naturens skuldre: Hvordan 2 millioner arter redder livet ditt*. Kagge Forlag.

³ Taylor, B. 2020. Plants as persons: perceptions of the natural world in the North European Mesolithic, *Time and Mind*, DOI: 10.1080/1751696X.2020.1815292

Strategisk forankring og forskningsmiljø

Stillingen og det kommende prosjektet knytter seg til Fakultets strategiske satsinger gjennom fokus på livet og landskapene i nordområdene. Temaet står sterkt internasjonalt og de involverte forskere har bidratt aktivt til feltet. Det er dessuten et tema som i høy grad trekker på tverrfaglige perspektiver.

SARG er en liten, men aktiv forskningsgruppe, hvor flere medlemmer pt er i avslutningen av et NFR FRIPRO prosjekt (2017-2022). Gruppens medlemmer er aktive også internasjonalt på konferanser, i nettverks- og seminargrupper, gjennom gjesteforskeropphold og som partnere i prosjektsøknader. Den foreslåtte stillingen vil inngå i en større prosjektsøknad som det nå jobbes med.

Som det fremgår av nedenstående publikasjonsliste har SARG og den kommende prosjektgruppe jobbet med slike perspektiver og problemstillinger i mer enn 10 år. Temaet er også nedfelt som satsingsområde for gruppen i perioden 2020-23. Vi har nære kontakter til en rekke forskere og prosjekter som jobber med dette utfra ulike vinkler (for eksempel Dr. Antti Lahelma og Dr. Kristiina Mannerma, begge Helsinki Universitet; Prof. Peter Jordan, Groningen og snart Universitetet i Lund; Dr. Henny Piezonka, CAU, Kiel; og Prof. Graeme Warren, University College Dublin). Stipendiaten vil derfor inngå i et miljø med stor erfaring og bredde på temaet. Den kommende prosjektsøknad vil inkludere ytterligere 1-2 stipendiater, slik at den her omsøkte kandidaten forhåpentlig vil inngå i en stipendiatgruppe.

Antatt kommende hovedveileder Damm har veiledet flere PhD'er, hvorav 2 pr i dag sitter i faste forskerstillinger. Hennes senest disputerte kandidat (oppstart 2016) leverte på normert tid. Hun veileder nå en stipendiat med finansiering til vår 2022.

Rekrutteringsgrunnlag

Vi kjenner til konkrete kandidater til stillingen med bakgrunn fra Norge og UiT, men det brede engasjementet for temaet i europeiske forskningsmiljøer for tiden indikerer at det finnes interesserte kandidater også internasjonalt. SARG og prosjektgruppen har et stort nettverk som vil bli trukket på. PhD-stillingen vil i tilfelle bli lyst bredt ut slik at kandidater med ulik bakgrunn og kompetanser (for eks. ulike teoretiske innfallsvinkler, osteologi, biologi, valg av geografisk område og periode) kan være aktuelle. Damm har flere ganger organisert PhD-kurs under den Nordiske forskerskolen (Dialogues with the Past) og det er aktuelt at gruppen gjør det samme også for omsøkte tema.

Tema-relevante publikasjoner fra forskningsgruppen og partnere

- Armstrong Oma, K. and Goldhahn, J. (Guest eds.) 2020. Human-Animal Relationships from a Long-Term Perspective. *Current Swedish Archaeology* 28:11–200
- Damm, C. 2013. Religious practices in northern Europe 4000-2000 BC. In Bredholt Christensen, L., Hammer, O. & Warburton, D. (eds) *The Handbook of Religions in Ancient Europe*. Durham, Acumen. 63-69.
- Damm, C. 2016. Enfolded by the long winter's night. In: Dowd, M. & Hensey, R. (Eds) *The Archaeology of Darkness*. Oxford, Oxbow Books. 107-116.
- Damm, C. 2021 Spiritual landscapes: Diversity in practices and perceptions in Northern Fennoscandia. In Gjerde, J.M. & Arntzen, M.S. (eds) *Perspectives on differences in Rock Art*. Sheffield, Equinox. Akseptert, publiseres mars.
- Damm, C. 2021. Mesolithic pyro-technology: Practices and perceptions in early Holocene coastal Norway. *European Journal of Archaeology*. In press.

- Damm, C. 2022? Forager cosmologies. In Stutz, L. Nilsson, Stjerna, R. Peyroteo and Törv, M. (eds) *The Oxford Handbook of Mesolithic Europe*. Oxford, Oxford University Press. Commissioned and submitted.
- Gjerde, J.M. 2010. 'Cracking' Landscapes. New documentation – new knowledge? In Goldhahn, J., Fuglestad, I. & Jones, A. (Eds.) *Changing Pictures. Rock Art Traditions and Visions in Northern Europe*. Oxford, Oxbow Books. 170-185.
- Gjerde, J.M. 2019. 'The world as we know it' – revisiting the rock art at Bergbukten 4B in Alta, northern Norway. *Time and Mind* 12 (3):1-10
- Goldhahn, J. 2019a. *Birds in the Bronze Age – A North European Perspective*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Goldhahn, J. (ed.) 2019b. Special Issue: Rock Art Worldings Part I & II. *Time and Mind: The Journal of Archaeology, Consciousness and Culture* Volume 12.
- Herva, V.-P. og Lahelma, A. 2019. *Northern Archaeology and Cosmology. A Relational View*. London: Routledge.
- Jordan, P. 2003. *Material Culture and Sacred Landscape*. Walnut Creek, AltaMira Press.
- Jordan, P. 2011. Material Culture Perspectives on the Worldview of Northern Hunter-Gatherers. In *Structured Worlds. The Archaeology of Hunter-Gatherer Thought and Action* edited by A. Cannon, 11-31. Sheffield: Equinox.
- Mannerma, K. 2013. Powerful birds. The Eurasian jay (*Garrulus glandarius*) and the osprey (*Pandion haliaetus*) in hunter-gatherer burials at Zvejnieki, northern Latvia and Yuzhniy Oleniy Ostrov, northwestern Russia. *Anthropozoologica*, 48(2):189-205.
- Mannerma, K. 2020-2025. Animals make Identities. ERC consolidator grant. <https://www.helsinki.fi/en/researchgroups/animals-make-identities>
- Skandfer, M. 2021. The Appreciation of Reindeer: Rock Carvings and Sami Reindeer Knowledge. In Gjerde, J.M. & Arntzen, M.S. (eds) *Perspectives on differences in Rock Art*. Sheffield, Equinox. Akseptert, publiseres mars.

Med vennlig hilsen

Charlotte Damm,
AHR

AHR. Rangering til stipendiatstillinger med oppstart 2022

Instituttets vurdering

Prosjekttittel:	Health and Wellbeing in Christian Religion
Strategisk forankring	<p>Knyttes til den nyetablerte forskningsgruppen RELW.</p> <p>Videre vil prosjektet kunne binde sammen miljøer ved instituttet som normalt ikke har samarbeidet:</p> <p>«One of the stated goals of AHR's strategic plan is to stimulate cross-disciplinary and multidisciplinary research collaboration ("stimulere til tverrfaglig og flerfaglig forskningssamarbeid"). The proposed doctoral project will serve as a focal point of collaboration both within the department (potentially including historical and archaeological dimensions) and with other departments and institutes. Furthermore, the comparative element of the project (especially if the candidate pursues historical or ethnographic comparative approach) will contribute to fulfilling AHR's responsibility to study sami, kven, and indigenous cultures. The project will also contribute to realizing the strategic goals of UiT, particularly in the area of "Health, welfare and quality of life."»</p>
Gjennomstrømming (navn på fullførte dr.gradskandidater)	Ingen aktuelle
Forankring i fagmiljø	God forankring i teologimiljøet. Teologimiljøet ved UiT er lite men har de siste årene vært miljøet med sterkest publisering ved instituttet. Det har vært lite oppmerksomhet på den meget gode forskningen ved teologi.
Rekrutteringsgrunnlag	Internasjonalt godt
Kvalitet på søknaden (herunder evaluering av prosjekt/fagmiljø)	Meget høy. István Czachesz er den forsker ved AHR med flest publikasjoner på nivå 2 de siste par år.
Forslag til veileder(e)	István Czachesz
Instituttets rangering av søknaden	# 4

Application for a PhD position

Project Title: Religion as Adaptation

István Czachesz

Short description of the research project

The doctoral research project will examine whether religion is adaptive human behavior. The primary focus of the project will be on Christianity and the Cognitive Science of Religion will provide its main theoretical framework. The project will be connected to the theology program at AHR, the work of the research group “Religion, Health, and Wellbeing,” directed by the applicant, as well as to research and teaching activities in the Cognitive Science of Religion.

Background

Whether religion contributes to human wellbeing has become a hotly debated issue in recent academic and societal discourse. On one hand, religion is often associated with oppression, aggression, colonialism, and the limiting of individual freedom. On the other hand, the positive impact of religion on social collaboration, moral decisions, and coping with health issues and personal problems has been emphasized. Last year, a new, interdisciplinary research group has been launched at AHR to find out how religion impacts health, happiness, and evolutionary fitness, which constitute three interrelated but clearly separable research problems. The study of the third problem, that is, the connection between religion and evolutionary fitness, aims at a better understanding of the influence of religion on the ability to leave viable offspring as well as the ability to propagate cultural information. If such a positive correlation exists, we can say that religion is adaptive.

Doctoral project

The aim of the doctoral project is to achieve a better understanding of the relationship between religion and evolutionary fitness, with particular attention to Christianity. It will employ the theories and methods of the multidisciplinary research field of the Cognitive Science of Religion. Adding a comparative perspective including historical or contemporary religious and cultural movements will be encouraged. The concept of evolutionary fitness can be defined both on an individual and communal level. Thus, individuals not leaving an offspring can help other group members to have more or better-quality offspring. For example, ascetic ideals (such as foregoing sexual relationships or leading a monastic lifestyle) can deprive the individual from having children while contributing to the prosperity of the larger society. As this example shows, the problem at hand is clearly different from the issue of individual health and happiness. The dissertation project can focus on a number of issues related to religion and evolutionary fitness in the Christian tradition:

- The Christian concept of health, happiness, and wellbeing
- An evolutionary study of asceticism, in Christian and comparative perspectives
- Religious practices that increase health and fitness
- Forms of inclusive fitness in Christianity and other religions

Qualified doctoral candidates are expected to apply from a number of institutions with programs and research centers in the Cognitive Science of Religion. In the Nordic context, this includes the University of Helsinki, the University College Stockholm, and Aarhus University. Internationally, there are relevant programs at the Aristotle University of Thessaloniki, The Masaryk University of Brno, Boston University, and the University of California, Northridge.

Fulfilling the evaluation criteria

1) Strategisk forankring

The project contributes to the strategic goals of UiT in the area of “Health, welfare and quality of life.” One of the stated goals of AHR’s strategic plan is to stimulate cross-disciplinary and multidisciplinary research collaboration (“stimulere til tverrfaglig og flerfaglig forskningssamarbeid”). The proposed doctoral project will serve as a focal point of collaboration both within the department (primarily with religious studies) and with other departments and institutes (primarily philosophy and psychology). The comparative element of the project promises a potential contribution to the study of sami, kven, and indigenous cultures.

2) Forankring i et godt fagmiljø

The PhD student will be part of the theology program at AHR. The theology program has had a PhD student since 2018, whose work is progressing on schedule. The full-time faculty members of the theology program have substantially contributed to the research output of the department for several years, producing above-the-average publication points.

The dissertation will be supervised by Prof. István Czachesz, who is an internationally leading scholar in the field of the Cognitive Science of Religion. Previously, Czachesz received several prestigious grants, such as from the Netherlands Organization for Scientific Research (VIDI, 2003), the Helsinki Collegium for Advanced Studies (Collegium Fellow, 2007), and the German Research Foundation (Heisenberg Fellowship, 2011). The applicant’s academic qualifications have been evaluated for two advanced research degrees: Dr.habil. (Universität Heidelberg, 2007) and Title of Docent (University of Helsinki, 2015). Czachesz published 102 academic articles in peer-reviewed periodicals and edited volumes, five monographs, two co-authored books, and seven edited and co-edited volumes. He has directed and co-directed national and international research projects, serves on several editorial boards, and is book review editor of the *Journal for the Cognitive Science of Religion*. Czachesz has co-directed two doctoral dissertations in Finland and Spain, respectively, both of which have been completed successfully on schedule (2017, 2019).

The project will be embedded in the “Religion, Health, and Wellbeing” research group. This multidisciplinary research group is headed by Czachesz and includes members from AHR, psychology, philosophy, and community medicine, with associated national and international researchers. The dissertation project will be presented and discussed at research group meetings. The candidate will have the opportunity to spend a semester at one of the international research centers involved.

3) Kvalitet på søknaden

Recent evaluations of project applications (with Czachesz as Principal Investigator) have been received from NordForsk and RCN. A summary of comments concerning the quality of the projects and the research team is included for quick reference: “This is an imaginative and ambitious proposal organised around a strong central theme and the planned consortium looks to be in a very good position to deliver on the academic aims and objectives” (NordForsk 2017). “The project has a high potential for scientific innovation. It is likely to result in clear theoretical advancement, and/or the development of novel methodology and/or a significant expansion of knowledge. The project is highly creative” (RCN 2018). “The individuals acting as key participants and applicants have impressive academic careers and are undertaking research and publishing in globally recognised outlets” (NordForsk 2017). “The project manager and/or research/project group is/are qualified at a high international level, has/have contacts within the foremost national and international research environments and will be able to play an important role in ensuring the success of the project” (RCN 2018).

AHR. Rangering til stipendiatstillinger med oppstart 2022

Instituttets vurdering

Prosjekttittel:	Blikket vendes mot nord.» Ei tverrfagleg utforskning av dei historiske karta ved UiT
Strategisk forankring	<p>Forankret i forskningsgruppen CNN og det kartfaglige miljøet ved UB.</p> <p>UiT har et særlig ansvar for forskning på nordområdene, nedfelt både i universitetet sentralt og HSL-fakultetet sine strategier. AHR sin del av dette ansvaret er blant annet forskning på nordområdenes historie, med særlig vekt på Nord-Norges flerkulturelle fortid og historiske forbindelse til den nære og fjerne omverden. Forskningsgruppen Creating the New North (CNN) er i den forbindelse landets fremste (og eneste) fagmiljø for studiet av nordområdenes eldre historie.</p> <p>Dessuten vil stipendiatstillinga gi et konkret bidrag til den planlagte humaniorasatsingen ved UiT, der nettopp HSL-fakultetet, UB og UMAK i tverrfakultært fellesskap skal løfte og formidle humanistisk forskning.</p>
Gjennomstrømming (navn på fullførte dr.gradskandidater)	Ingen av de finansierte stipendiatene har disputert. Det er forklaringer til det, men CNN innfrir per nå ikke kravene til gjennomføring
Forankring i fagmiljø	<p>CNN er en meget veldrevet og forskningsaktiv forskningsgruppe.</p> <p>UiT Norges arktiske universitet har nylig investert i en unik kartsamling. Denne ivaretas av det kartfaglige miljøet ved UB. For at effekten av denne investeringen skal realiseres er det avgjørende at samlingen forskes på og brukes i undervisning. En strategisk fordelt stipendiat til det foreslåtte forskningsprosjektet vil være en sentral del av denne realiseringen. Dette er en oppgave nivå 1 og 2 ved universitetet forhåpentligvis ser verdien av.</p>
Rekrutterings- grunnlag	Godt, kan rekruttere nasjonalt fra MA-studenter i historie
Kvalitet på søknaden (herunder evaluering av prosjekt/fagmiljø)	<p>Meget god</p> <p>CNNs aktivitet i de siste årene har resultert i en rekke fagkonferanser, publikasjoner og et større NFR-prosjekt (The Protracted Reformation in Northern Norway) som belyser regionens politiske, økonomiske og kulturelle historie. CNN er også en av forskergruppene som fikk høy score i Humanioraevalueringa og har derfor driftsmidler fra NFR for å følge opp og utvikle videre arbeidet i forskningsgruppen.</p> <p>UBs kartfaglige kompetanse er høy og under oppbygning.</p>
Forslag til veileder(e)	Sigrun H. Berg fra AHR og Per Pippin Aspaas og Henning Hansen fra UB
Instituttets rangering av søknaden	Ikke rangert, men strategisk viktig

Tittel: «Blikket vendes mot nord.» Ei tverrfagleg utforsking av dei historiske karta ved UiT.

Kva kan historiske kart fortelja oss om verda i nord – sett frå sør – i det omformande «lange 1500-talet», då globaliseringsprosessane skaut fart og nordområda for alvor vart oppdaga og innskrivne i den europeiske trykte offentlegheita? Dette stipendiat-prosjektet skal utforske korleis nordområda blir sett på kartet og blir sett på kartet, og korleis dei materielle objekta *kart* gjennom digitale humaniora-verktøy både kan skapa og opne for ny forståing av historisk utvikling i nord.

Stipendiatstillinga vil vera fagleg forankra mellom historikarane på AHR og i forskingsgruppa CNN, men jobbe nært saman med det kartfaglege miljøet og digitaliseringsekspertisen på Universitetsbiblioteket.

Bakgrunn

I januar 2020 erverva UiT seg ei omfangsrik samling av trykte nordområdekart frå den tidlegaste epoken i nordisk kartografi, tida før år 1602 (Ginsberg 2006). Kombinert med allereie eksisterande eksemplar hos Universitetsbiblioteket, har UiT no ei av verdas mest komplette samlingar av nordområdekart frå denne perioden mellom seint 1400-tal og tidleg 1600-tal. Eit utval av karta er for tida utstilt på Polarmuseet, «*Blikket vendes mot nord – nordområdekart fra trykkekunstens begynnelse til Barentsekspedisjonen*». Karta er svært verdifulle kulturhistoriske dokument. Eksemplara er velhaldne og mange er handkolorerte, og med det heilt unike. Katalogisering og digitalisering av karta er i full gang og blir skjøtta av spesialbibliotekarar ved UB, og med ei så komplett samling av originaldokument er potensialet for forskning og formidling stort. Særleg legg samlinga godt til rette for metodologisk og fagleg nydannande prosjekt, der historiefaglege problemstillingar blir utforska gjennom ein kombinasjon av originaldokument og digital humaniora-verktøy.

Institusjonell og fagleg forankring

UiT har eit miljø for tverrfagleg forskning på nordområda i eldre tid, gjennom den fleirfaglige forskingsgruppa *Creating the New North* (CNN). Gruppa jobbar breitt med politiske, økonomiske, kulturelle og religiøse endringsprosesser i dei fleiretniske nordområda i førmoderne tid, i spennet mellom perspektiv *frå* nord og perspektiv *på* nord. Dei siste åra har forskinga vore konsentrert rundt reformasjon og konfesjonalisering, den nord-atlantiske og arktiske handelen, framstilling av det samiske og det nordlege i europeisk lærdomshistorie og identitet, nasjonalitet og suverenitet knytt til kulturelle, etniske og politiske grenser og grenseforståingar.

Sigrun Høgetveit Berg vil vera hovudrettileiar for stipendiaten. Ved å kombinere miljøet i CNN med ekspertisen ved UB kan det byggjast eit godt fagleg nettverk rundt ein stipendiat.

Førstebibliotekarane Per Pippin Aspaas og Henning Hansen er begge aktive forskarar, med forskingserfaring frå høvesviss vitskapshistorie og latin i tidleg nytid og bokhistorie og kartografi generelt. Stipendiatstillinga vil ha kontorstad på UB, med Aspaas og Hansen som birettileiarar. Ansvar for opplæringsdel og disputas ligg hjå AHR og HSL. UB har i seinare år hatt fleire slike samarbeidsstipendiatar med kontorplass og fagleg integrering i miljøet ved UB og hovudrettileiar ved eit anna fakultet. Erfaringane med slike stipendiatstillingar er gode, både med omsyn til fagleg utbytte og gjennomstrøyming.

Strategisk relevans

Stipendiatstillinga vil kunne bidra med historisk djupne til UiTs arktiske profil, med eit tverrfagleg – og tverrfakultært – prosjekt som kan gje oss ny kunnskap om representasjon av det nordlege. Prosjektet plasserer seg også sentralt i fleire av HSL-fak. sine gjennomgåande satsingsområde, som digitalisering, innovasjon og internasjonalisering. Dessutan vil stipendiatstillinga vera eit konkret bidrag til den planlagde humaniorasatsinga ved UiT, der nettopp HSL-fakultetet, UB og UMAK i tverrfakultært fellesskap skal løfte og formidle humanistisk forskning. Sist, men ikkje minst, er prosjektet historiefagleg knytt til tidleg nytid, ein periode AHR er i ferd med å byggje opp ny satsing og kompetanse i, etter eit generasjonsskifte. Stipendiatstillinga vil såleis vera eit viktig bidrag i dette faglege utviklingsarbeidet.

Samla svarar såleis dette stipendiatprosjektet ut utfordringar på alle nivå i organisasjonen; tidleg nytid-kompetanse for AHR, humaniorasatsing og auka engasjement i digital humaniora for HSL og vidareutvikling, i form av forskning og formidling, av ei stor humaniora-retta samlingsinvestering for UiT.

Fagleg innretning og forskingsspørsmål

Dette prosjektet tek utgangspunkt i at kartsamlinga no *finst*, at UiT har investert store summer for å få henne hit – og at ho difor må forskast på. Samlinga er eit godt utgangspunkt for forskning frå fleire ulike faglege ståstader. Me har svært få originaldokument frå denne perioden som fysisk er her ved UiT, og samlinga er difor eit unikt kjeldemateriale for UiT sine forskarar på eldre tid frå historie, arkeologi, kunsthistorie, religionshistorie, geografi, språk og kulturfag. Dei visuelle karta er også i sin natur godt eigna for didaktiske arbeid, til glede for dei som arbeider i ulike delar av lektorutdanninga på HSL. Den fleirfaglege CNN-gruppa vil både danne ei solid fagleg ramme for stipendiaten, samstundes som prosjektet vil vera fagleg verdifullt for mange i forskingsgruppa.

Prosjektet er sett saman av to hovuddelar, og stipendiaten si avhandling må difor vera i artikkelformat, med minst ein artikkel knytt til kvar av delane, til saman tre til fem artiklar.

1. Historiefagleg del
2. Nordområdekartportal

Artiklane bør vera samansette av både eineforfattarskap og medforfattarskap. Det samansette prosjektet ligg i sin natur godt til rette for medforfattarskap, noko som ikkje er særleg utbreidd i historiefaget enno, men som vil vera svært positivt for ein som no startar forskarkarrieren sin. Det er likevel viktig å understreke at prosjektet, og dermed stipendiaten, ikkje skal bli drege i to ulike retningar. Sjølve kartsamlinga er utgangspunktet for begge delane, og det er samlinga som sikrar *heilskapen* i prosjektet.

Nærare om den faglege innretninga og forskingsspørsmål i dei ulike delane:

1. Historiefagleg del

Dei historiefaglege interessante spørsmåla knytt til ei slik kartsamling er mange, og i denne delen er det skissert *mogelege* problemstillingar som stipendiaten kan forfølge – det kan også vera andre. Det blir likevel opp til søkjarane sjølve å forme ut projektskisser som omhandlar ei eller fleire av desse tematikkane.

- Karta visualiserer essensen av dåtidas geografiske, politiske og økonomiske kunnskap – ein syntese av propaganda og vitskapleg progresjon. Bak valet om å inkludere, eller ikkje inkludere, noko i kartet, låg gjerne ein gjennomvurdert tankeprosess. Dei aller fleste karta har opphavleg inngått i bøker og skulle såleis illustrere eller fordjupe forståinga av nordområda hjå lesaren.

Omgrepet *paramap* har i nyare tid vorte teke i bruk for å beskrive det som er *kring* eit kart, frå vignettar og påskrifter i randen av sjølve kartet til heilskapen i boka det inngjekk i, eller òg heile forfattarskapen til kartskaparen. Såleis har historikar Dolly Jørgensen i ei undersøking av Olaus Magnus' berømte *Carta Marina* frå 1539 nytta den tjukke boka av same forfattar, *Historia de gentibus Septentrionalibus* (1555) som eit «paramap» til analysen av innhaldet på kartet (Jørgensen 2018). Stipendiaten må slik utforske tekstar frå perioden for å setja karta inn i sin idehistoriske samanheng og foreta ein «eksegese» av motiv som er vorte med, og drøfte mogelege motiv som ikkje er vorte med, på karta.

- Karta vart nesten utan unntak produserte sør for Skandinavia, men i mange tilfelle med skandinaviske informantar. Slik informasjonsutveksling og uformelle nettverk må ha vore sentrale for den konteksten karta vart til i. Eit døme er kontakten mellom geografen Jacob Ziegler og dei siste norske erkebiskopane Erik Valkendorf og Olav Engelbrektsson. Desse møttest i Roma – og ein kan spore informasjonsutvekslinga dei imellom i Zieglers *Schondia* frå 1532 (Lysaker 1961).
- Framstillinga av Skandinavia i bøkene og karta til dei tidlege kartografane kan kontrasterast og diskuterast oppimot det ein veit om skandinaviske realia i same periode. Prosjektet treng med andre ord ikkje vera ein rein representasjonsanalyse, lausrive frå einkvar kunnskap om «fakta». Representasjonsanalysen blir desto meir interessant, og ikkje minst relevant, når han blir knytt opp mot det ein frå andre kjelder veit om folkeliv, natur og ressursutnytting i dei områda som blir plasserte på karta.

2. Nordområdekartportal

Den andre hovuddelen av prosjektet vil for stipendiaten vera å delta i utforminga av ei plattform for presentasjon av eldre nordområdekart på nett. Saman med IT-ingeniørar og forskingsbibliotekarar ved Nasjonalbiblioteket og UiT vil stipendiaten utforske moglegheitene som ligg i digital humaniora og vera sentral i å fylla nettplattforma med innhald. Innleiande samtaler om eit slikt samarbeid er i gang mellom UB og Nasjonalbiblioteket, som òg har ei omfattande samling eldre kart. Forskingsopphald for stipendiaten ved kartsenteret hjå Nasjonalbiblioteket i Oslo vil vere aktuelt.

Noko av det som gjer kartmaterialet populært og fascinerande, ligg i gjenkjenninga og den umiddelbare forståinga av det som blir avbilda. Når det er sagt, er historisk kartmateriale ofte fylt med innhald og symbol som speglar ei idemessig tankeverd som betraktaren i dag ikkje lenger er ein del av. Karta inneheld, i eigenskap av å vera både fysiske objekt og informasjonsberande einingar, fleire lag med informasjon. Utforminga og symbola på karta utgjer referansar som ikkje alltid blir fanga opp eller som lett kan misoppfattast. Ein del av forståinga har gått tapt, medan andre delar av informasjonsinnhaldet i karta består.

Formidlingsarbeidet knytt til prosjektet er difor svært viktig, og den digitale kartportalen er ein utmerka arena for å avkode det idemessige innhaldet i ein del av karta og vise fram dei ulike informasjonslaga. For desse karta bør ein kunne dekonstruere innhaldet – kartografisk “data mining” – og isolere og vise fram dei ulike typane av informasjonsberande komponentar. Dette formidlingsarbeidet er grunnleggjande kvalifisert vitskapleg kommunikasjon, og er ein del av forskingsprosjektet – ikkje berre noko som skal “koma etter” sjølve forskingsarbeidet er gjort.

Digitaliseringa av kartsamlinga er allereie i full gang. Kartportalen kjem til å utgjera det naturlege heimeområdet for dei digitale versjonane av karta og delvis utgjera ein interaktiv plattform, der besøkjaren sjølv kan følgje resultatet av den digitale bearbeidinga av karta.

Arbeidet kan hente inspirasjon frå fleire vellukka prosjekt, som [Birth of Boston project](#), men her finst også potensiale til metodologisk nydannade arbeid, ikkje minst sidan kart over Norden til no ikkje har

vore tema for større digital humaniora-prosjekt. Verktøy som [Mapbox](#), [ArcGIS](#) eller bruk av [StoryMaps](#) mogelegger avansert digital formidling, som med godt resultat bør kunne brukast på UiTs kartsamling.

Relevante phd-kurs vid NTNU og Linnéuniversitetet:

<https://www.ntnu.edu/studies/courses/HIST8872#tab=omEmnet>

<https://lnu.se/en/course/digitisation-of-cultural-heritage/distance-international-spring-05379/>

Gjennomføringsstipend

Dersom stipendiaten leverer på normert tid og får gjennomføringsstipend, vil det vera naturleg at dette då inkluderer både undervisning, kurs i pedagogisk basiskompetanse og vidare formidlingsoppgåver knytt til UB. Karta viser seg å ha stor, allmenn interesse, og dei vil også vera ypparleg til bruk i skuleverket. Det kunne såleis vera interessant å utvikle didaktiske opplegg rundt kartportalen, gjerne knytt til studentane på lektorutdanninga. Finansiering, avklaring og fordeling av arbeidsoppgåvene i gjennomføringsstipendet vil bli avtalt nærare mellom dei samarbeidande einingane og stipendiaten.

Litteratur

Ehrensverd, Ulla, *Nordiska kartans historia : från myter till verklighet* (Helsingfors: Schildt, 2006)

Ginsberg, William, *Printed maps of Scandinavia and the Arctic, 1482-1601* (New York: Septentrionalium Press, 2006)

Jørgensen, Dolly, "Beastly Belonging in the Premodern North", i *Visions of North in Premodern Europe*, red. Dolly Jørgensen og Virginia Langum, s. 183–206 (Turnhout: Brepols, 2018)

Lysaker, Trygve, "Erkebiskop Olav Engelbrektssons bakgrunn", *DKNVS Skrifter* nr 3. Trondheim 1961.

Magnus, Olaus, *Historia de gentibus Septentrionalibus : earumque diuersis statibus, conditionibus, moribus, ritibus, superstitionibus, disciplinis, exercitiis, regimine, victu, bellis, structuris, instrumentis, ac minervis metallicis, & rebus mirabilibus, necnon vniuersis penè animalibus in Septentrione degentibus, eorum[que] natura : opus vt varium, plurimarumque rerum cognitione refertum, atque cum exemplis externis, tum expressis rerum internarum picturis illustratum, ita delectatione iucunditatēque plenum, maxima lectoris animum voluptate facilè perfundens* (Roma 1555)

Ziegler, Jakob, *Quae intus continentur : Syria, ad Ptolomaici operis rationem, Praeterea Strabone, Plinio, & Antonio auctoribus locupletata. Palestina, iisdem auctoribus, Praeterea historia sacra, & Iosepho, & diuo Hieronymo locupletata. Arabia Petraea, siue, Itinera filiorum Israel per desertum, iisdem auctoribus. Aegyptus, iisdem auctoribus, Praeterea Ioanne Leone arabe grammatico, secundum recentiorum locorum situ[m], illustrata. Schondia, tradita ab auctoribus, qui in eius operis prologo memorantur. Holmiae, ciuitatis regie[ae] Suetiae, deplorabilis excidij per Christiernum Datiae cimbricae regem, historia : Regionum superiorum, singulae tabulae Geographicae* (Strassburg 1532)